

su "najveći krivci" za "Blajburšku tragediju" jugopartizani (1999, 187-188). U istoj knjizi aforistički je ocenjen ustaški rasni genocid (1999, 125): pisac pominje broj ubijenih Jevreja (1999, 125), ne krije više podatke o broju prognanih folksdojčera (1999, 183), piše o "Blajburškoj tragediji" (1999, 187), ali obilazi debate o hrvatskom logoru Jasenovac i genocidu nad Srbima. Otkrivanje novih stratišta poput Blajburga treba da sugerira jedinstvenu hrvatsku zajednicu žrtava, a metafora "križni put" mitizirani narod ubica (srpski komunisti). Zagrebačke novine pišu da je Slovenija puna masovnih grobnica i "katinskih šuma" (Vid. Croatian History Page na Internetu). S druge strane odvajanje ustaškog pokreta od NDH treba da otkloni primisao o kolektivnoj odgovornosti naroda.

Samo je naizgled slična evolucija ocene SFRJ kod Petranovića, premda i on s razlogom ističe potrebu istraživanja Blajburga (Petranović, 1994, 113) i uključivanje emigrantske literature u korigovanje istorijske slike (Petranović 1994, 109-110). Iako Petranovićev revizionizam ima drugačije granice, verovatno se jedan segment revizionizma i kod njega i kod Bilandžića može tumačiti uključivanjem emigrantske literature. Međutim, ova literatura ni ranije njima nije bila potpuno nedostupna, ali su je novi antikomunistički imperativi vremena aktuelizovali. Najveći deo prevrednovanih ocena istorije socijalizma ne izvire samo iz novih saznanja, kako tvrdi Petranović, već više iz nove ideološke klime. Još uvek nema spektakularnih otkrića koja bi srušila "komunističku mitologiju" iako ima zanimljivih novih detalja koja bacaju drugačije svetlo na neke važne procese. Srpski istoričar je 1981. pisao da je "KPJ podsticala unošenjem novih dimenzija u kulturni razvoj: stvaralačku slobodu, napuštanje obrazaca soc-realizma, otvaranje kulture prema svetu...Partija se zalagala za ravnopravnost i svestran razvoj nacionalnih kultura, a na drugoj strani za kritičko usvajanje kulturne baštine. Zbližavanje raznih kultura i usvajanje naprednih kulturnih tvorevina odgovaralo je demokratskom razvitku Jugoslavije" (Petranović 1981, 516). Ocena je drugačija 1993. kada pisac piše o Jugoslaviji "koju je karakterisala demokratska fasada vlasti, jednog u suštini autoritarnog sistema" (Petranović 1993, 9). Od ocene da je "stvaranjem federacije KPJ u toku NOB-e rešila nacionalno pitanje" (Petranović 1981, 332) i stvorila "demokratsku i federativnu zajednicu ravnopravnih naroda" (Petranović 1981, 395) Petranović evoluira do suda o "sedmodecenijskom razvitku Jugoslavije, s pozitivnim, ali i daleko izdašnjim negativnim istorijskim iskustvom" (Petranović 1993, 30), i do tvrdnje da su "komunističke snage u jugoslovenskoj državi u skladu sa svojom nacionalnom politikom podsticale programe zapostavljenih naroda što je objektivno išlo na štetu drugih, Srba, kao najvećeg naroda, pre svega" (Petranović 1993, 17). Pisac kritički piše o "jugoslovenskoj narkozi srpskih komunista" (Petranović 1993, 130), i o tome da su "komunisti poslednjih decenija razvaljivali Jugoslaviju" (Petranović, 131). Evolucija gledišta još je upadljivija u izmeni ocene Titove uloge. Tu je Petranović radikalniji od Bilandžića. Od ocena o prelomnoj ulozi Tita i 8. konferencije zagrebačkih komunista 1928, "na kojoj je osuđena razorna delatnost frakcije i sektaštva" (Petranović 1981, 73), i mišljenja da je Sima Marković uklonjen kao "nosioc frakcijskih borbi" (isto 74), do drugačije ocene Sime Markovića kao "žrtve staljinizma", posle čijeg "pada su jugoslovenski komunisti došli u orbitu uticaja bugarskih komunista uticajnih u Kominterni" (Petranović 1993, 41). Petranović je najpre pisao da je Tito 1960-ih godina "upozoravao na imperativ idejno-političkog i akcionog jedinstva" (Petranović 1981, 574), "smatrao štetnim međusobno suprotstavljanje federacije i republika, dviju neodvojivih strana našeg samoupravnog organizma" (Petranović 1981, 577), a 1971. u borbi protiv hrvatskog nacionalizma "predsednik SKJ je zatražio najodlučniju akciju" (Petranović 1881, 581). U jeku građanskog rata u Jugoslaviji 1990-ih godina piše o